

УДК 336.71

DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.80-78>

Ткачук Н.М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та фондового ринку

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Щербіюк А.П.

аспірант

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Tkachuk Nataliia

PhD in Economics, Docent,

Associate Professor of the Department of Finance, Banking,
Insurance and Stock Market

Leonid Yuzkov Khmelnytsky University of Management and Law

Shcherbiuk Amir

Postgraduate Student

Leonid Yuzkov Khmelnytsky University of Management and Law

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ БАНКУ

RISK MANAGEMENT AS A BASIS FOR MANAGING THE BANK'S FINANCIAL RISKS

У статті розглянуто сутність ризик-менеджменту як основи управління фінансовими ризиками банку. Розкрито об'єктивні передумови необхідності ефективного управління банківськими ризиками та виокремлено його основні завдання в умовах воєнного стану. Підкреслено багаторівневість і складність системи ризик-менеджменту банку. Зазначено, що прийнятний ризик розглядається як невід'ємний елемент стратегії та тактики ефективного менеджменту банку. Акцентовано увагу на важливості врахування рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду щодо переходу банків до ризик-орієнтованої стратегії та запровадження комплексної процедури оцінки та кількісного визначення внутрішніх потреб у власному капіталі (ІСААР) для покриття всіх існуючих і потенційних банківських ризиків. Розкрито мету та вимоги процедури внутрішньої оцінки достатності власного капіталу банку. Охарактеризовано основні етапи здійснення внутрішньої оцінки достатності власного капіталу банку (ІСААР).

Ключові слова: ризик банку, ризик-менеджмент банку, управління ризиками банку, ідентифікація ризиків, оцінка ризиків, агрегування ризиків.

The article considers the essence of risk management as a basis for managing financial risks of a bank. The objective prerequisites for the need for effective bank risk management are disclosed and its main tasks in the context of martial law are allocated. The risk management of a bank is a structured management process in which the bank identifies potential risks, carries out quantitative and qualitative assessment of their magnitude, and ensures continuous monitoring of the bank's risk positions. The author emphasises the multilevel and complexity of the bank's risk management system. It is noted that acceptable risk is considered as an integral element of the strategy and tactics of effective bank management. Implementation of effective risk management requires extensive procedures and a developed control infrastructure. It is noted that the fundamental basis for effective risk management of a bank is to ensure a qualitative assessment of the entire range of risks inherent in banking institutions and to determine an adequate level of equity capital to cover them. Attention is focused on the importance of taking into account the recommendations of the Basel Committee on Banking Supervision on the transition of banks to a risk-based strategy and the introduction of a comprehensive procedure for assessing and quantifying internal capital adequacy requirements (ICAAP) to cover all existing and potential banking risks. Banks build their risk management systems based on the recommendations of the Basel guidelines. The ICAAP procedure is not so much a quantitative regulatory standard as a comprehensive system of measures aimed at effective identification, comprehensive assessment and proactive management of the bank's risks. The main purpose of implementing ICAAP is to ensure the adequacy of equity capital to cover the bank's assumed and potential risks on an ongoing basis and to strengthen financial stability. The requirements of the procedure for internal assessment of the bank's equity capital adequacy are disclosed. The main stages

of the internal assessment of the bank's equity capital adequacy to cover all existing and potential risks of banking activities are outlined.

Keywords: bank risk, bank risk management, bank risk management, risk identification, risk assessment, risk aggregation.

Постановка проблеми. Військова агресія росії та непередбачуваність фінансового ринку зумовили гостру необхідність забезпечення та зміцнення стійкості банків і банківської системи України. Банківська сфера пронизує всі аспекти економічного життя, але, водночас, є однією з найбільш вразливих до дії ризиків. Суть банківської діяльності нерозривно пов'язана з ризиками, що виникають під впливом різноманітних факторів. Серед усього спектру ризиків, властивих банківській діяльності, фінансові ризики займають особливе місце за своєю важливістю. Фінансові ризики не є ізольованими явищами, вони глибоко інтегровані у всі фінансові операції банку та є їхньою невід'ємною складовою. Тому банкам необхідно безперервно оновлювати свою стратегію здійснення операцій на фінансовому ринку з врахуванням посилення фінансових ризиків, вдосконалювати інструменти виявлення, аналізу та зменшення потенційних загроз своїй діяльності. Сьогодні надзвичайно актуальним стає розробка та впровадження сучасних методів класифікації, оцінки та мінімізації фінансових ризиків банків задля підвищення ефективності та прибутковості діяльності як окремих комерційних банків, так і банківської системи загалом. Ці процеси і становлять сутнісну основу ризик-менеджменту банку.

Аналіз останніх досліджень. Питання функціонування банків в умовах невизначеності фінансового ринку були предметом ретельного дослідження багатьох видатних економістів як в Україні, так і за її межами. Серед вітчизняних вчених вагомий внесок у дослідження цієї проблематики зробили такі вчені, як: О.Д. Вовчак [3], Е.В. Добровольська [4], Ж.М. Довгань [5], І.Б. Дмитренко [3; 6], О.А. Кириченко [1], В.І. Міщенко [1], В. В. Коваленко [7], Н.В. Покотильська [4], Л.О. Примостка [2] та інші. Варто також відмітити ґрунтовні праці з банківського менеджменту й західних науковців: Ф. Мишкіна [12], П. Роуза [13], Д. Сінкі [11] та ін.

Визнаючи високий науковий рівень праць згаданих авторів, варто зазначити, що більш глибокого дослідження потребують питання сутності ризик менеджменту як базової основи управління фінансовими ризиками банків в умовах невизначеності ринку. Саме це й зумовило вибір теми нашого дослідження, сформувало його мету та основні завдання.

Формулювання завдання дослідження. Метою статті є теоретичне обґрунтування сутності та необхідності ризик-менеджменту як основи управління фінансовими ризиками банків в сучасних умовах їх функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фундаментальною передумовою стабільного та прибуткового функціонування банківської установи є вибір адекватної та ефективної стратегії управління ризиками. Ключовою метою процесу управління банківськими ризиками є їхнє обмеження або мінімізація до прийнятного рівня, оскільки повне уникнення ризиків у фінансовій діяльності є об'єктивно неможливим.

Для досягнення стійких конкурентних переваг у високоризиковому банківському середовищі, кредитним установам необхідно активно формувати та розвивати комплексно інтегровані системи управління ризиками. За допомогою таких систем керівництво банку отримує інструментарій для своєчасного виявлення, всебічної оцінки, локалізації потенційних зон ризику та здійснення безперервного контролю за їхньою динамікою.

Проблематика управління ризиками набуває особливої гостроти в періоди підвищеної ринкової невизначеності, до якої особливо чутливою є банківська система. При цьому банківські ризики зумовлюються як макроекономічними, так і суто внутрішніми факторами, зокрема: стратегічним позиціонуванням та рівнем операційного менеджменту банку. Необхідність свідомого та активного управління ризиками в банківській діяльності зумовлена низкою таких об'єктивних факторів [5]:

- існування тісних взаємозалежностей між усіма видами фінансових ризиків банку, що вимагає інтегрованого підходу до їхнього управління;

- динамічний характер рівня ризику, що постійно змінюється під впливом волатильного ринкового середовища;

- прямий зв'язок між ризиками, на які наражаються банки, та ризиками їхніх клієнтів, що обумовлює необхідність врахування кредитоспроможності та фінансової стійкості контрагентів;

- підвищена відповідальність менеджерів банку за управління ризиками порівняно з підприємцями, оскільки вони оперують не власними, а залученими коштами вкладників та інших кредиторів, що вимагає особливо консервативного підходу до прийнятного рівня банківських ризиків.

Тому саме ризик-менеджмент являє собою структурований управлінський процес, у рамках якого банк ідентифікує потенційні ризики, здійснює кількісну та якісну оцінку їхньої величини, забезпечує постійний моніторинг ризикових позицій, впроваджує ефективні контрольні механізми, а також враховує складні взаємозв'язки між різними категоріями ризиків, що є критично важливим для цілісного розуміння ризикового профілю банку.

Основними завданнями функціонування системи ризик-менеджменту в банках є швидке виявлення потенційних, несприятливих подій для банку та превентивне запобігання їхній реалізації, а також пошук оптимальних стратегій мінімізації негативних наслідків дії ризикових факторів і розробка та впровадження передових методів управління банківськими ризиками, що відповідають сучасним викликам невизначеності фінансового ринку [11].

Система ризик-менеджменту банку є багаторівневою та включає наступні ключові елементи та функціональні підсистеми: ефективне управління активами та пасивами банку; послідовна реалізація кредитної політики, встановлення обґрунтованих пруденційних нормативів та операційних лімітів, стратегічне ціноут-

ворення банківських продуктів і послуг, інтегрований управлінський облік та глибокий фінансовий аналіз, чітко регламентовані вимоги до звітності та документообігу, організація дієвої інформаційно-аналітичної служби, прозорий розподіл повноважень у процесі прийняття управлінських рішень, безперервний моніторинг ризикових позицій, незалежний внутрішній та зовнішній аудит, а також функціональна служба безпеки, спрямована на мінімізацію операційних та репутаційних ризиків [1]. Варто зауважити, що кожен із цих елементів в системі ризик-менеджменту банку відіграє важливу роль для забезпечення комплексного та ефективного управління ризиками банку.

Впровадження ефективного ризик-менеджменту передбачає наявність розгалужених процедур та розвиненої інфраструктури контролю. Національний банк України в складних умовах функціонування банківської системи акцентує свою увагу на значущості комплексного аналізу, безперервного контролю та нагляду за системами ризик-менеджменту комерційних банків. Як свідчать результати проведеного дослідження Агентством фінансових ініціатив, головною проблемою управління банківськими ризиками в Україні є відсутність інтегрованого підходу в системі ризик-менеджменту банків [3]. Відтак, на нашу думку, банки повинні звернути увагу на необхідність врахування посиленних пруденційних вимог НБУ до достатності власного капіталу як головного фактора забезпечення покриття втрат, спричинених ризиками. В першу чергу, це стосується врахування операційного ризику для обчислення сукупної ризикової експозиції при визначенні нормативів достатності капіталу банку, а також запровадження банками внутрішньої оцінки достатності капіталу для покриття усіх можливих ризиків діяльності. Такий підхід сприятиме формуванню більш цілісної та дієвої системи ризик-менеджменту як на макро- так і на мікрорівні в банківській системі України.

Саме це й задекларовано в Положенні про організацію системи управління ризиками в банках України: «Для забезпечення ефективного ризик-менеджменту вітчизняні банки мають створити ефективну, комплексну та адекватну систему управління ризиками, при цьому враховувати особливості своєї діяльності, характер та обсяг операцій, профіль ризику і системну важливість установи, яка відповідає таким принципам: ефективність, своєчасність, структурованість, розмежування обов'язків (функції контролю і здійснення операцій банку повинні бути відокремлені), усебічність і комплексність, пропорційність, незалежність, конфіденційність, прозорість [8].

Слід зазначити, що сьогодні банки вибудовують свої системи ризик-менеджменту, орієнтуючись на рекомендації Базельських положень, які досить активно імплементуються у вітчизняне банківське законодавство. Проголошена Базельським комітетом з банківського нагляду парадигма переходу до ризик-орієнтованої стратегії висуває на перший план необхідність розробки раціонально структурованих систем, здатних забезпечити кваліфіковану ідентифікацію та кількісну оцінку величини потенційних банківських ризиків. При цьому, ключовим аспектом виділяється чітке формулювання внутрішніх положень, регламентів і процедур банку, що спрямовані на мінімізацію різноманіт-

них видів фінансових ризиків. Цілком зрозуміло, що для досягнення цієї мети постає вимога щодо дієвого ризик-менеджменту банків як фундаментальної передумови їхньої стабільної позиції на ринку.

Важливо також підкреслити, що Базельськими рекомендаціями передбачаються чіткі завдання як для суб'єктів банківської діяльності, так і для органів пруденційного нагляду. Зокрема, банки зобов'язані розробляти та формалізувати комплексну процедуру оцінки та кількісного визначення їхніх внутрішніх потреб у капіталі – так звані внутрішні процедури оцінки достатності капіталу (ICAAP – Internal capital adequacy assessment processes). Основна мета запровадження ICAAP полягає в забезпеченні адекватності власного капіталу для покриття взятих і потенційних ризиків банку на постійній основі та зміцнення фінансової стабільності. У провадженні системи ICAAP спрямоване на підвищення стабільності банківських установ зокрема і банківської системи загалом, пошуку ефективних методів і процедур управління значними ризиками і проведення об'єктивної оцінки системних ризиків, накопичення в банківському секторі яких пов'язано з невизначеністю макроекономічного середовища і волатильністю ринку [9].

Одним із ключових завдань у рамках ICAAP є визначення повного переліку всіх можливих ризиків: реалізованих у процесі діяльності банку (ринкових, операційних, кредитних та інших ризиків) і потенційних, тобто нових видів ризиків, що можуть виникнути в ході здійснення банківської діяльності в умовах невизначеності. Основні вимоги ICAAP передбачають:

- розрахунок внутрішнього (економічного) капіталу, потрібного для покриття ризиків з урахуванням індивідуального профілю ризику банку, що лежить в основі внутрішньої оцінки Базельських угод;
- щорічне затвердження рівня ризику, який банк готовий прийняти для досягнення бізнес-цілей, погоджених менеджментом установи;
- визначення переліку значимих ризиків у формі щорічної процедури ідентифікації ризиків;
- планування рівня капіталу для покриття ризиків, що бере на себе банк у процесі діяльності;
- система звітності щодо ризиків та ICAAP [10].

При цьому слід підкреслити, що ICAAP є не стільки кількісним регуляторним нормативом, скільки комплексною системою заходів, спрямованих на ефективне виявлення, всебічну оцінку та проактивне управління банківськими ризиками, що включає активну участь правління та наглядової ради банківської установи в цьому процесі. Отже, розглянемо основні етапи внутрішньої процедури оцінки достатності власного капіталу банку (ICAAP):

1. Формування вичерпного переліку всіх потенційних ризиків, яким піддається діяльність банку на фінансовому ринку.
2. Ідентифікація ризиків шляхом виокремлення з усього переліку найбільш суттєвих ризиків, для яких резервування власного капіталу банку як механізм абсорбції потенційних збитків є найбільш ефективним способом їхнього нівелювання. процес ідентифікації ризиків має бути спрямований не на формальне складання списку загальноприйнятих «класичних ризиків», а на виявлення найбільш специфічних та ендемічних для конкретної банківської установи ризиків,

які можуть мати критичний вплив на її фінансову стійкість, особливо в умовах економічної нестабільності або стресових сценаріїв.

3. Оцінка ризиків є одним із важливих етапів, що потребує детального розгляду менеджментом банку. Врето відмітити, що значна частина банківських ризиків піддається кількісному визначенню, особливо це стосується стандартних категорій, таких як: кредитні, операційні ризики, ризик концентрації та ринкові ризики. Проте існує низка ризиків, які є складними для кількісної оцінки через їхню природу та опосередкований вплив. Зокрема, у практиці окремих банків спостерігається тенденція до диференціації операційного ризику та виокремлення ІТ-ризиків як самостійної категорії, що відображає зростаючу залежність банківських операцій від інформаційних технологій та кібербезпеки як самостійної категорії, що відображає зростаючу залежність банківських операцій від інформаційних технологій та кібербезпеки. Для наглядових органів ключовим принципом є здійснення ретельного аналізу повноти виявлення банком усіх суттєвих ризиків та верифікація адекватності застосованих методів їхньої оцінки. У випадку виявлення якісних ризиків, щодо яких банк не має чітко визначених методологій кількісної оцінки, наглядовий орган може висунути вимогу щодо формування додаткового буфера капіталу для покриття потенційних непередбачених збитків. Необхідність формування такого додаткового буфера зберігається навіть за наявності часткової якісної оцінки. З огляду на це, критично важливим є розуміння методології оцінки всіх ідентифікованих ризиків та здатність обґрунтувати застосовані підходи перед наглядовими органами. У разі ігнорування цього етапу, обґрунтування відповідності банку регуляторним вимогам або необхідності зменшення буфера капіталу перед наглядовим органом стає значно складнішим.

4. Агрегування ризиків – це саме той етап, який основою для отримання оцінки величини внутрішнього (економічного) капіталу банку. Важливо усвідомлювати існування двох ключових зрізів цієї оцінки: базового сценарію внутрішнього (економічного) капіталу та стресового сценарію. Оцінка внутрішнього капіталу в умовах стресового сценарію надає можливість визначити рівень власного капіталу, необхідний для забезпечення стабільного функціонування банківської установи навіть в умовах значних негативних шоків. При цьому існує висока ймовірність того, що наглядовий орган за результатами проведених перевірок та оцінки (SREP) визначить саме цей обсяг додаткового капіталу як необхідний для забезпечення пруденційної надійності банку [7]. На основі результатів попередніх етапів внутрішньої оцінки достатності капіталу власного капіталу банк отримує можливість визначити власну схильність до ризиків та вжити відповідних заходів з коригування рівня їх прийнятності та/або збільшення обсягу власного капіталу для їхнього адекватного покриття. Ці заходи можуть включати розподіл власного капіталу між

різними видами ризиків, встановлення чітких лімітів на ризикові операції, а також розробку деталізованого стратегічного планування діяльності банку, що враховує ризикові фактори. У результаті банк формує необхідний масив даних для остаточного розрахунку оптимального обсягу власного капіталу, достатнього для покриття всіх ідентифікованих ризиків.

5. Завершальним етапом циклу ІСААР є його незалежна перевірка. Згідно з настановами Європейського центрального банку, методології ІСААР, що використовуються для кількісного вимірювання ризиків, повинні підлягати регулярному незалежному аудиту. При цьому банківська установа може застосовувати різні організаційні моделі для забезпечення незалежності підрозділів, відповідальних за розробку та перевірку зазначеної методології, проте функцію незалежної перевірки не повинен виконувати підрозділ внутрішнього аудиту.

На сьогоднішній день складно однозначно визначити, що стане головним стимулом для повноцінного впровадження всіх вимог ІСААР у вітчизняну практику банківського нагляду та регулювання: необхідність дотримання регуляторних вимог чи внутрішнє прагнення банків до постійного вдосконалення власних управлінських процесів. Водночас не можна забувати, що існує потенційний ризик формального підходу до реалізації ІСААР, який може не лише не призвести до очікуваного наглядовими органами ефекту, але й мати певні негативні наслідки для ефективності управління банківськими ризиками. Для мінімізації цього ризику, на нашу думку, НБУ варто запровадити практику активного інформування всіх учасників банківського сектору про переваги та потенційні вигоди від належного впровадження ІСААР, а також своєчасно повідомляти про свої плани та механізми перевірки якості ІСААР.

Зважаючи на початкові етапи впровадження внутрішньої процедури оцінки достатності капіталу (ІСААР) у банківському секторі України, з метою забезпечення якісної імплементації цієї комплексної системи, доцільно було б запровадити перехідний тестовий період, упродовж якого банківські установи мали б можливість апробувати розроблені моделі та процедури внутрішньої оцінки ключових ризиків: кредитного, операційного, ринкового, процентного ризиків, комплаєнс-ризиків та ризику концентрації.

Відтак зазначимо, що метою пропонованої Базельським комітетом системи внутрішньої оцінки величини капіталу банку (ІСААР) є не лише забезпечення наявності достатнього обсягу власного капіталу в банків для покриття всіх операційних ризиків, але й стимулювання їх до постійного розвитку та використання передових методів управління ризиками в процесі їхнього моніторингу та контролю. Забезпечення якісної оцінки усього спектру ризиків, властивих банківським установам, та визначення адекватного рівня власного капіталу для їхнього покриття є фундаментальною основою ефективного ризик-менеджменту банку сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Банківський менеджмент: Підручник / За редакцією О.А. Кириченка, В.І. Міщенко. Київ : Знання, 2015. 831 с.
2. Банківський менеджмент: інноваційні концепції та моделі: монографія; за заг. та наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостики; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ : КНЕУ, 2017. 380 с.
3. Вовчак О. Д., Дмитренко І.Б. Оцінка достатності капіталу банку в умовах ринкової невизначеності: теорія і практика: монографія. Львів : Університет банківської справи, 2021. 259 с.

4. Добровольська, Е. В., Покотильська Н. В. Особливості системи управління ризиками. *Економічний простір*, 2022. №179. С. 31–36.
5. Довгань Ж. М. Менеджмент у банку: підруч. Тернопіль : Економічна думка, 2017. 512 с.
6. Дмитренко І. Б. Ключові аспекти внутрішнього процесу оцінки достатності капіталу банку для покриття ризиків. *Науковий вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2020. Т. 25. №2. С. 135–139.
7. Коваленко В.В. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти: монографія. Одеса : ОНЕУ, 2017. 304 с.
8. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах : затверджено постановою Правління НБУ №64 від 11.06.2018 р. (поточна редакція від 01.01.2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>
9. Basel Committee on Banking Supervision. Global systemically important banks: revised assessment methodology and the higher loss absorbency requirement. 2018. URL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d445.pdf>
10. ECB Guide to the internal capital adequacy assessment process (ICAAP). 2018. URL: https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.icaap_guide_201811.en.pdf
11. Joseph F. Sinkey Commercial Bank Financial Management (6th Edition). Prentice Hall. January 15, 2002. 696p.
12. Frederic S. Mishkin The Economics of Money, Banking and Financial Markets, Global Edition. Pearson Academic. 2018. 720 p.
13. Peter S. Rose, Sylvia C. Hudgins Bank Management & Financial Services. 7th Edition. McGraw-Hill Companies. 2012. 768 p.

References:

1. Bankivskyi menedzhment: Pidruchnyk (2015) [Banking management: Textbook]. In O.A. Kirichenko, V.I. Mishchenko (Eds.). Kyiv: Znannia, 831 p. (in Ukrainian)
2. Bankivskyi menedzhment: innovatsiini kontseptsii ta modeli: monohrafiia (2017) [Banking Management: Innovative Concepts and Models: a monograph]. In Dr. L. O. Prymostka, Doctor of Economics, Professor]. DVNZ “Kyiv. nats. ekon. un-t im. Vadyma Hetmana”. Kyiv: KNEU, 380 p. (in Ukrainian)
3. Vovchak O. D., Dmytrenko I. B. (2021) Otsinka dostatnosti kapitalu banku v umovakh rynkovoi nevyznachenosti: teoriia i praktyka : monohrafiia. [Assessment of the Bank's Capital Adequacy in the Context of Market Uncertainty: Theory and Practice : monograph]. Lviv: Universytet bankivskoi spravy. 259p. (in Ukrainian)
4. Dobrovolska, E. V., Pokotytska N. V. (2022) Osoblyvosti systemy upravlinnia ryzykamy [Features of the risk management system]. *Ekonomicnyi prostir – Economic space*, vol. 179. pp. 31–36.
5. Dovhan Zh. M. (2017) Menedzhment u banku: pidruch [Management in a bank: a textbook]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 512 p. (in Ukrainian)
6. Dmytrenko I. B. (2020) Kliuchovi aspekty vnutrishnoho protsesu otsinky dostatnosti kapitalu banku dlia pokryttia ryzykiv [Key aspects of the internal process of assessing the bank's capital adequacy to cover risks]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomika – Scientific Bulletin of Odesa National University. Economics*. T.25. vol 2. pp. 135–139.
7. Kovalenko V. V. (2017) Systema ryzyk-menedzhmentu v bankakh: teoretychni ta metodolohichni aspekty: monohrafiia [Risk management system in banks: theoretical and methodological aspects: monograph]. Odessa: ONEU. 304 p. (in Ukrainian)
8. Polozhennia pro orhanizatsiiu systemy upravlinnia ryzykamy v bankakh Ukrainy ta bankivskykh hrupakh (2018) [Regulation on the Organisation of the Risk Management System in Ukrainian Banks and Banking Groups]. zatverdzheno postanovoiu Pravlinnia NBU №64 vid 11.06.2018r. (potochna redaktsiia vid 01.01.2025r.). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>
9. Basel Committee on Banking Supervision (2018) Global systemically important banks: revised assessment methodology and the higher loss absorbency requirement. Available at: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d445.pdf>.
10. ECB Guide to the internal capital adequacy assessment process (ICAAP) (2018) November. Available at: https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.icaap_guide_201811.en.pdf.
11. Joseph F. Sinkey Commercial Bank Financial Management (6th Edition) (2002). Prentice Hall. January 15, 696 p.
12. Frederic S. Mishkin (2018) The Economics of Money, Banking and Financial Markets, Global Edition. Pearson Academic. 720p.
13. Peter S. Rose, Sylvia C. (2012) Hudgins Bank Management & Financial Services. 7th Edition. McGraw-Hill Companies. 768p.